

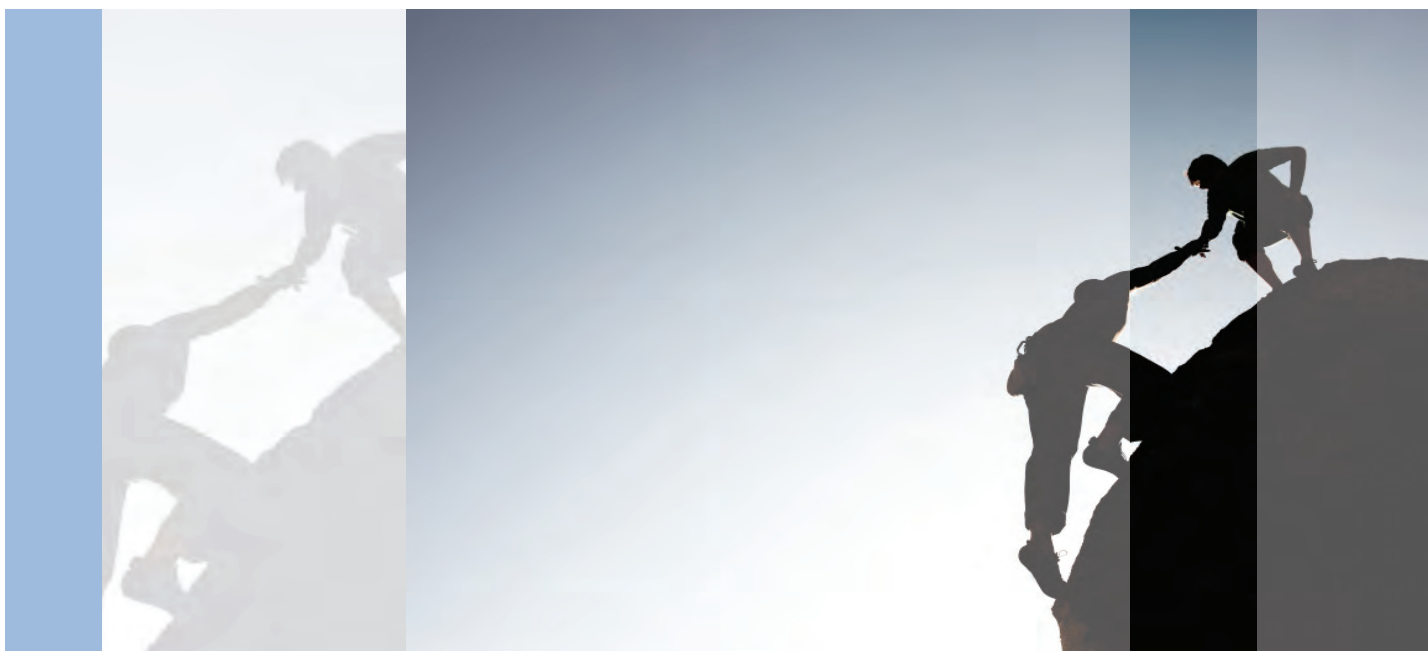

4. konferencia SAVEZ s medzinárodnou účasťou

Zborník abstraktov

Posilňovanie systému verejného zdravotníctva

9. - 10. 6. 2011, Košice

Posilňovanie systému verejného zdravotníctva

Strengthening Public Health Systems

Recenzovaný zborník abstraktov zo 4. konferencie SAVEZ s medzinárodnou účasťou

9. - 10. júna 2011, Košice, Slovenská republika

PodĎakovanie

4. konferencia SAVEZ s medzinárodnou účasťou bola podporená Medzinárodným Višegrádskym Fondom na základe Zmluvy č. 11110211, 7. rámcovým programom Európskej Únie na základe Zmluvy č. FP7 217605 (STEPS projekt), Európskou Asociáciou Verejného Zdravotníctva (EUPHA), Kanceláriou WHO na Slovensku, vydavateľstvom Portál, s.r.o. a neziskovou organizáciou Košice 2013 – Európske hlavné mesto kultúry.

Acknowledgements

The 4th International SAVEZ conference was supported by the International Visegrad Fund under contract No. 11110211, the 7th Research Framework Program of the European Union under grant agreement No. FP7 217605 (STEPS project), the European Public Health Association (EUPHA), the WHO Country Office in Slovakia, the publishing house Portal, Ltd. and the non-profit organisation Kosice 2013 – European Capital of Culture.

Recenzenti: doc. MUDr. Tibor Baška, PhD., doc. PhDr. Lucia Dimunová, PhD., doc. RNDr. Gabriel Guliš, CSc., MUDr. Zuzana Katreniaková, PhD., PhDr. Daniela Kállayová, PhD., MUDr. Jana Kollárová, PhDr. Marek Majdan, PhD., Iveta Rajničová-Nagyová, PhD.

Editori: MUDr. Zuzana Katreniaková, PhD., Iveta Rajničová-Nagyová, PhD.

Vydavateľ: Equilibria, s.r.o., Košice, SR. Jún 2011.

Príspevky neprešli jazykovou korektúrou.

Zborník: © Slovenská asociácia verejného zdravia, Košice

Abstrakty: © Autori jednotlivých abstraktov

Návrh obálky: © Claudia Jutková

VZŤAH MEDZI COPINGOVÝMI STRATÉGIAMI A KVALITOU ŽIVOTA U PACIENTOV TRPIACICH SKLERÓZOU MULTIPLEX

Mikula P.^{1,2}, Nagyová I.^{1,2}, Chylová M.^{1,3}, Rosenberger J.^{1,2}, Gdovinová Z.⁴, van Dijk J.P.^{2,5}

¹ UPJŠ v Košiciach, Lekárska fakulta, Ústav verejného zdravotníctva - Odd. soc. medicíny, Košice

² UPJŠ v Košiciach, Lekárska fakulta, Inštitút postgraduálneho vzdelávania KISH, Košice

³ UPJŠ v Košiciach, Lekárska fakulta a UNLP v Košiciach, Psychiatrická klinika, Košice

⁴ UPJŠ v Košiciach, Lekárska fakulta, Neurologická klinika, Košice

⁵ University of Groningen, UMCG, Dept. of Social Medicine, Groningen, Holandsko

Úvod a cieľ: Skleróza multiplex (SM) je stresujúca a zaťažujúca chronická choroba, a preto je dôležité, aby pacienti využívali vhodné copingové stratégie na zvládanie SM, nakoľko nevhodné spôsoby zvládania môžu viesť k distresu a zníženej kvalite života. Cieľom tejto štúdie bolo analyzovať ako rôzne druhy copingu súvisia s fyzickou a psychickou kvalitou života pacientov so sklerózou multiplex a aké sú schopnosti využívania copingových stratégií vo vzťahu k rodovým rozdielom a veku pacientov.

Metódy: Vzorku tvorilo 54 pacientov (priemerný vek 39,1 rokov; 85,2% žien) s diagnostikovanou SM pravidelne vyšetrovaných na Neurologickej klinike FNLP v Košiciach. Medicínske a sociodemografické údaje boli získané zo zdravotných záznamov a prostredníctvom štruktúrovaného interview. Kvalita života bola meraná pomocou dvoch sumárnych subškál dotazníka SF-36 (fyzický a mentálny komponent). Schopnosť využívať rôzne druhy copingu bola meraná škálou Coping Self-Efficacy (CSE). Vzťah medzi fyzickou, respektíve psychickou kvalitou života a preferovanými copingovými stratégiami bol analyzovaný pomocou Pearsonovho korelačného koeficientu. Rozdiely medzi pohlaviami a vekovými skupinami boli analyzované U-testom.

Výsledky: Rôzne druhy copingu úzko súvisia s psychickou kvalitou života (coping zameraný na problém: $r=0,61$, $p\leq 0,001$; coping zameraný na vyhýbanie: $r=0,63$, $p\leq 0,001$). Copingové stratégie pozitívne súvisia s fyzickou dimenziou kvality života, ale tento vzťah je menej tesný v porovnaní s psychickou dimenziou (coping zameraný na problém: $r=0,29$, $p=0,035$). Rozdiely medzi pohlaviami a staršími a mladšími pacientmi sa nepreukázali.

Záver: Coping pozitívne súvisí s psychickou kvalitou života pacientov bez ohľadu na to, aký druh copingu pacienti v skúmanom súbore využívali a v menšej miere taktiež aj s fyzickou kvalitou života. Identifikovanie vzťahu medzi rôznymi copingovými stratégiami a kvalitou života môže byť nápomocné pri zvyšovaní kvality života pacientov so SM a tiež pri pomáhaní pacientom zvládať záťažové situácie.

Kľúčové slová: coping, fyzická kvalita života, psychická kvalita života, skleróza multiplex

Copingové stratégie a kvalita života u pacientov so sclerosis multiplex

Pavol Mikula^{1,2}, Iveta Nagypová^{1,2}, Martina Chylová^{1,2}, Jaroslav Rosenberger^{1,2},
Jasana Gdovinová¹, Jiří P. van Dijk³

¹Graduate School Kosice Institute for Society and Health, UPJS, LF, Kosice, Košiciach
²Ústav verejného zdravotníctva, Oddelenie sociálnej medicíny, Lekárska fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
³Psychiatrická klinika Univerzitnej nemocnice v Košiciach, Lekárska fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
⁴Neurologická klinika, Lekárska fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
⁵Oddelenie sociálnej medicíny, Univerzitná nemocnica v Groningene, Univerzita v Groningene, Holandsko

Sclerosis multiplex (SM)

- ❑ chronické demyelinizačné ochorenie CNS, nepredvídateľný priebeh a neurčitá etiológia
- ❑ najčastejší výskyt medzi 20.- 40. rokom života, pomer postihnutých mužov a žien 2:1
- ❑ príznaky: optická neuritída, parestézie, motorické symptómy, závraty, poškodenia mozogča
- ❑ psychologické symptómy (depresia, anxieta, hostilita, eufória, únava, narušená koncentrácia a kognitívne poruchy, ...)

Havrdová, Skleróza multiplex, 2002.

Coping

- ❑ konštantne sa meniace kognitívne a behaviorálne snaženia zvládnuť špecifické vonkajšie alebo vnútorné požiadavky.
- ❑ coping zameraný na problém, emócie a vyhýbanie

Lazarus, Folkman, J of Pers and Soc Psych 1986; 571-579.
Carver, Scheier 1994; 184-195.

Cieľ

Analyzovať, ako rôzne druhy copingu súvisia s fyzickou a psychickou kvalitou života pacientov so sclerosis multiplex a aké sú schopnosti využívania copingových stratégií vo vzťahu k rodovým rozdielom a veku pacientov.

Predpokladáme, že:

- ❑ u pacientov so SM koreluje coping zameraný na problém s lepšou fyzickou a psychickou kvalitou života
- ❑ coping zameraný na vyhýbanie koreluje negatívne s oboma dimenziami kvality života
- ❑ coping zameraný na problém budú uprednostňovať skôr muži a mladší pacienti než ženy a starší pacienti

Výskumný súbor

- ❑ zber údajov: október 2010 - apríl 2011
- ❑ zo 60 oslovených pacientov so SM zahrnutých 54 pacientov
- ❑ priemerný vek 39,9 rokov (20 - 56 roční) – Graf 1
- ❑ 85,2 % žien
- ❑ región východného Slovenska, príslušníci slovenskej národnosti

Metodiky

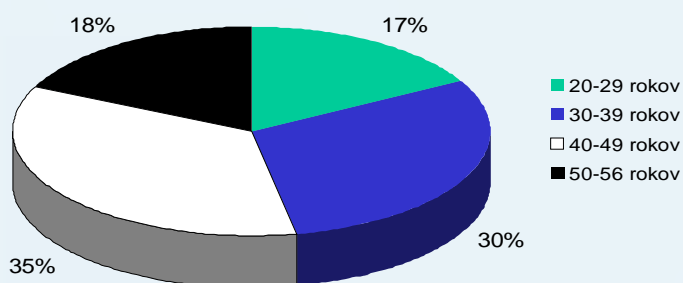
- ❑ **Anamnestický dotazník:** Zisťovanie pohlavia a veku
- ❑ **Kvalita života:** Short-form-36 (SF-36); 8 škál, sýtiacich 2 dimenzie – psychická a fyzická kvalita života
- ❑ **Coping:** Coping self-efficacy scale (CSE);
 - 12 položiek pre coping zameraný na problém
 - 5 položiek pre coping zameraný na emócie
 - 9 položiek pre coping zameraný na vyhýbanie

Metódy štatistickej analýzy

- deskriptívna štatistika
- Pearsonov korelačný koeficient
- U-test dvoch nezávislých výberov
- SPSS (*Statistical package for the Social Sciences 16.0*)

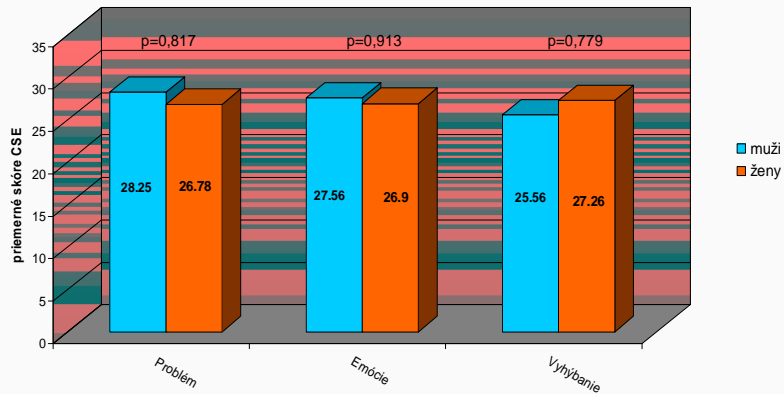
Výskumná vzorka

Graf č.1 Percentuálny podiel pacientov podľa jednotlivých vekových kategórií

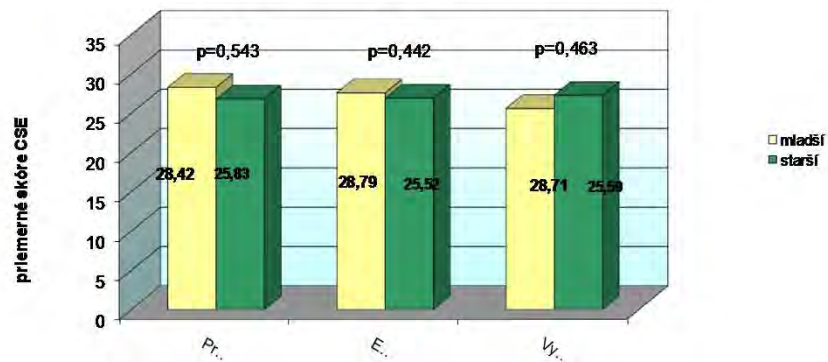
Výsledky

Graf č.2 Priemerné skóre v jednotlivých dimenziách coping self-efficacy scale v závislosti od pohlavia

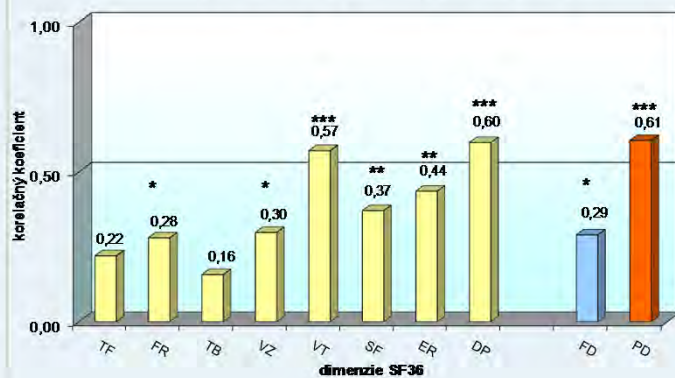

Výsledky

Graf č.3 Priemerné skóre v jednotlivých dimenziách coping self-efficacy scale v závislosti od veku

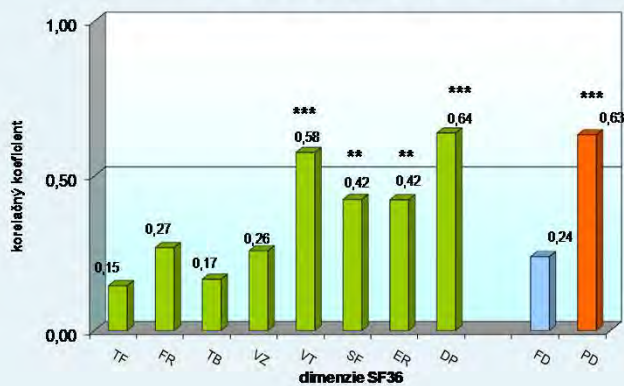
Graf č.4 Vzťah medzi copingom zameraným na problém a kvalitou života

TF= telesné fungovanie
 FR=fyzické roly
 TB=telesná bolesť
 VZ=všeobecné zdravie
 VT=vitalita
 SF=sociálne fungovanie
 ER =emocionálne roly
 DP=duševná pohoda
 FD=fyzická dimenzia
 PD=psychická dimenzia

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

Graf č.5 Vzťah medzi copingom zameraným na vyhýbanie a kvalitou života

TF= telesné fungovanie
 FR=fyzické roly
 TB=telesná bolesť
 VZ=všeobecné zdravie
 VT=vitalita
 SF=sociálne fungovanie
 ER =emocionálne roly
 DP=duševná pohoda
 FD=fyzická dimenzia
 PD=psychická dimenzia

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

Záver

- Coping účinný najmä v psychickej dimenzii kvality života
- Coping zameraný na vyhýbanie je porovnateľne účinný ako coping zameraný na problém
- Rozdiely medzi vekovými skupinami a pohlaviami sa nepreukázali

Diskusia

- Objektívny zdravotný stav neovplyvniteľný copingom
- Akceptácia zdravotného stavu – kontraproduktívnosť zaoberania sa chorobou
- Chronické ochorenie je dominantné v živote pacientov a všetci pacienti sú v rovnakej situácii
- Využitie pri edukácii pacientov, individuálnej poradenskej terapii, skupinovej terapii

HAVRDOVÁ, E. 2002. *Roztroušená skleróza*. Praha: TRITON, 2002. 108 s.

FOLKMAN, S., et. al. 1986. Appraisal, coping, health status and psychological symptoms. In *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol. 50, no. 3, p.571-579.

CARVER, C.S., SCHEIER, M.F. 1994. Situational coping and coping dispositions in a stressful transaction. In *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol. 66, no. 1, p. 184-195.

Ďakujem za pozornosť

pavol.mikula@centrum.sk

Košice Institute for Society and Health
Lekárska fakulta UPJŠ
Tr. SNP 1
041 01 Košice

Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy APVV-20-038305 (20%) a Zmluvy č. APVV-0220-10 (60%). Taktiež, táto práca bola podporovaná Agentúrou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ na základe zmluvy č. ITMS: 26220120058 (20%).